

- Ne? Opravdu ne?
- A co je komu do toho, kde lehávám, i kdybych lehávala v prasečím chlívku?

Byla by propukla v pláč, kdyby se nezvedla a neodešla. Na co všechno se mě ptá? A čeho si ode mě žádá? A co všechno znevažuje? Co tím Juha myslí, že je takový, jaký je? A komu je co do toho, ke komu jsem šla? - Proč se už Juha nevrátil z rybaření? - A co ho to slýchám říkat? Jeho okrasná květinka, kterou se chlubí?

Užuž je chtěla popadnout a vyhodit, když uviděla Juhu, vracejícího se od jezera. Otočila se tím směrem, počala uhánět se ke břehu, obracejíc raději pozornost na svůj běh.

Ale přece jen byla vyřknuta pravda - pravda byla vyřknuta. Takový byl chudák Juha, přesně takový: dlouhohřbetý, šilhavý, křivonohý, ve svém mokrém kabátu jako střapatý pes. Ale čím zchátraleji vypadal, tím více si mu to Marja přála vynahradit, tím více se zdálo, že se raduje z jeho úlovku. Sítě byly naplněny třoucími se cejny, širokými, tučnými, hnědohlavými rybami. Trhnul síti a přitáhl ji.

- To nedělej, Marjo, nedělej, varoval ji Juha. Neumaž si své hedvábí - dostaly jste ho s Kaisou dohromady.

Marja si však svlékla svůj hedvábný šátek, odložila jej, a zabalila se do Juhova kabátu, který si on právě svlékl, přála si udělat se stejně rozčepýřenou a šedivou jako Juha, přála si ukázat Šemeikkovi, který se procházel po dvoře a pískal si... že to tedy ne!

- To je přece úlovek, skoro naše úlovky kdysi dávno, Juho! nadchla se, když zdvihla síť. Pojď mi přece pomoci, ať se síť neroztrhne.
- Neroztrhne se, neroztrhne! ...no no, rozchechtal se Juha, podpíraje síť ve středu, zatímco ji Marja zdvihla.
- Kdes měl síťě?
- Přece tam, v močálu Heinälahti.
- Tam jsme tenkrát byli, vzpomínáš?
- Jistěže si vzpomínám, vzpomínám si moc dobře.
- Kolik že kukuřice jsem tehdy, to první léto, nasolila?
- Kolik jsi nasolila, kolik jsi nasolila... tvé první nasolování... mno-mnoho nejspíš ne...

Pamatovala si ty doby, přála si na ně vzpomínat... řekl to přesně jako by to řekla také. Šemeikka stál opřený o plot, sledoval Marjina gesta a sám pro sebe se tiše smál... Mne nezklameš.

- V Huutoniemi vidím oheň! vykřikla Kaisa přibíhající na dvůr.
- Na druhé straně jezera někdo je a prosí o převoz... že by to byla matka?
- Tchyně? - To je její oheň. Vždycky ho zapálí velikánský, jako o svatojánské noci.

Pryč byla Juhova radost. Marjin obličej ztuhl a její ústa se stáhla do hořkého oblouku.

- Však počkejme, není kam spěchat, řekl Juha lhostejně.
- Nejlepší bude, když ji vyzvedneš hned, vyzvednout ji přece musíme tak jako tak... jinak by možná vinila mě.
- No vždyť už jdu.

Za okamžik nicméně odešel, zapalovav nejprve na břehu oheň na znamení, že si volání všiml.

Marja silně šhubala sítěmi, jako kdyby na ně měla vztek, ryby rvala vejpůl a přetrhávala i vlákna sítí.

- Není snad tchyně pro snachu milým hostem? řekl Šemeikka, stále se opíraje o plot.
- Kdybych měla dělat přesně podle jejích pokynů, na dům bych už dávno zanevřela. Ještě se ani ze břehu nezvedne a už začne a nepřestane, dokud se nedoštěká, a pak ještě bručí.
- Co štěká?
- Vzala jsem si z velkého rodu toho nejlepšího... byl na mě až příliš dobrý.
- Na tebe až příliš dobrý? Kdo?
- Juha.
Šemeikka vyprskl z druhé strany plotu krátkým, posměšným smíchem, a Marja ho nechala, ať se směje.

Marja vyndala ryby a dala sítě uschnout, poslala služku k peřejím, na druhý konec domu posbírat špinavé rybářské náčiní, a sama sedí a čistí ryby. Odstranit šupiny, propíchnout a hodit do džberu. Po očištění drapne jinou a jakoby v hněvu ji roztrhne... Co já tu ještě? Ať se starají o svůj dům, matka a syn! Kdyby byl Juha muž, povstal by proti trýznitelce. Když ví, že mi nedopřeje v noci odpočinku ani ve dne klidu. Ale to on ne, přestože jsem ho o to žádala. Každé léto jezdíme sem. Bojí se fúrie, neodvází se proti ní říct ani slovo. "Trp ji, trp ji ještě chvíli." Ale musím trpět i to, že vždycky uráží také mou matku? ...jednou udělám něco takového, že...

Šemeikka se přesunul před chalupu. Vypadá to, že si bere svou tašku... Už také odchází... Zdalipak se přijde rozloučit, prázdomluvka, vtipálek jeden. Taky mohl nechat ty řeči nevyřčené.

Marja čistí ryby aniž by zvedla hlavu, šátek v očích, ale slyší ho přicházet, krok za krokem. Teď je přímo za mnou, teď se otáčí dopředu a usedá na kámen naproti mně. Marja vidí jeho nohy až po kolena a mezi koleny ruce, jemné a pružné; a vidí vlastní zhrubělé prsty a červeň šupin.

- Odejdemte tedy už? zeptá se Šemeikka.
- Kampak?
- Do Karélie, jak o tom byla řeč.
- Z jakého důvodu mi to říkáš znovu?
- Z toho důvodu, že jsi moje.
- Z jakého důvodu bych měla být tvoje více než ostatních?
- Z toho důvodu, že si to přeji.

Sklonil se téměř až k Marje.

- Z toho důvodu, že si to přeješ? řekla Marja, stále zpod šátku.
- A z toho důvodu, protože si to ty sama přeješ. Nevzpouzej se. -Uchopí Marjinu ruku a stiskne ji tak, až nůž spadne na prkénko.

- Přestaň, Šemeikko - nech -
- Půjdeš?

Marja se snaží vymanit, ale nepodaří se jí to. Teprve když se začne chvět, Šemeikka povolí. Marja se zvedla, opět však klesne dolů, jako kdyby se jí zamotala hlava.

- Já přece patřím jinému, téměř šeptá, oči bezbranné, poplašené, pohled prosebný.
- Komu jinému?
- Juhovi přece.
- Pro něj nejsi nic víc než ptáček, chycený a do klece strčený. Když ti někdo otevře dveře, máš právo letět, kam tě mysl zavede. Pro něj nejsi více než sob, který z hor zabloudil k ohradě špatného hospodáře.
- Kdo tedy je mým pravým hospodářem?
- Já!
- Z jakého důvodu jsi lepší než Juha?
- Z toho důvodu, že se tvá mysl vrátí ke mně, ne k němu. Z toho důvodu, že jsi odtud, odkud jsem i já. A z toho důvodu, že se neptám na svolení, to si vezmu bez ptaní, a že když nepůjdeš po dobrém, vezmu si tě násilím.

Šemeikka stojí za ní, mluví jí do ucha, Marja už mu leží v náručí, oči zavřené.

- Z toho důvodu, že sis mě přála a čekala na mě, žes mě ve dne pozorovala a v noci si stýskala, prosila a naslouchala mi za dlouhých temných večerů.
- Odkud to víš?

Marja nadskočí a oběma rukama mu stiskne druhou ruku.

- Kdyžs vedle něj ležela v bolestech, tvá mysl vzlykala: ach, kdyby tak přišel někdo, kdo by mě odtud odvedl...
- Odkud to víš?
- Pojd'! Vrhni se do peřejí!
- Nesmím!
- Se mnou pojd' a utíkej - Juhovi tu sbohem dej.
- Neodvažuji se.
- Viděl jsem tě tehdy - celé tvé tělo - hrud' - nohy -

Marja se přikrčí, zabalí se do sebe, jako kdyby byla nahá, Šemeikka oddělí její ruce od sebe, Marja sesbírá své poslední síly, aby se neskácela přes vysoký práh, a odstrčí Šemeikku tak, že se s nohou zapletenou do rybářského náčiní zapotácí a spadne do vody.

Když se mu povede vstát, Marja je pryč. Zpoza nejbližšího ostrova vypluje loďka, ve které sedí u vesel Juha a na zádi jakási žena.

Marja uprchla na dvůr a skryla se ve stodole. Viděla, jak Šemeikka přichází, bere si ze schodů chalupy tašku, hází si ji na rameno a dlouhými kroky plnými vzteku odchází směrem k peřejím. Zranil se, protože měl na tváři krvavou ránu.

Sotva však Šemeikka zmizel, už si Marja v nitru zoufala: Z jakého důvodu jsi mu to provedla? Z jakého důvodu jsi ho rozzlobila? Z jakého důvodu jsi ho od sebe odvrátila, toho, který tě chtěl zachránit? Přišel, jednou přišel ten, na kterého jsi celé věky čekala, přišel nejpohlednější muž na světě - dal ti hedvábné a přezky - chtěl tě uzmut násilím, vzít odtud, i v tom obnošeném plášti, k jiné hvězdě! A ty ho od sebe odstrčíš, čelo do krve zraníš... Odešel ve vzteku, už nejspíš naskočil do své lodi a bez ohlednutí odpluje a nikdy už se nevrátí...

Svlékla si zástěru, nechala ji tam, kde stála, sejmula z krovu svůj kabát a vyřítla se ven.

- Tchyně!

Na dvoře jí vyšla vstříc vysoká, pohublá, kostnatá stará žena.

Neřekla ani slovíčko, žádné pozdravení. Oči ženy jakoby stály na pozoru, připravené udeřit, a vrásky kolem očí se jí střídavě napínaly a opět povolovaly. Tak tam chvíli stály, tchyně a snacha, tvář v tvář, dokud se tchyně neobořila:

- Z jakého důvodu jsou ryby vyhozené z koše a poházené okolo, a jiné zůstaly neочиštěné?

Marja neodpověděla.

- Byly tam hozené, aby je nasolila prasata - a že už vypadají nasoleně - a ty sama se potloukáš ve stodole?

Marja stále neodpovídala, otočila se a šla do světnice, tchyně za ní...

- Ani slovo neprohodí - tchyni ani nepozdraví...

Marja stále nic neříkala. - Až si sedne, pak se vytratím!

- Já věděla, že to přijde, na stole není ani patka chleba, natož smažená ryba.
- Vy abyste se nezačala hádat, jen co přijdete.
- Co je třeba říci, je třeba říci - čím dříve, tím lépe - a co už jsem řekla budu opakovat, dokud se mi hýbe jazyk v ústech a hlas z krku vychází!

Teď se ani Marja již nemohla ovládnout.

- Bude tedy nejlepší, když vy zůstanete a já odejdu.
- Jen jdi, drahá, a pročs vůbec přišla?
- Už mě tu ten Karelec přemlouval, abych šla s ním - chtěl mě odvést i násilím!
- Lžeš! V Karélii se o tebe nepostarají, protože tam opustili i tvou máti!
- Moji matku hanit nebudete!
- Hanba! Hanba na matku i dceru - hanět budu na věčnost - i v hrobě tě budu hanět, tebe, která jsi mne obrala o nejlepšího syna - mohlas jít, mohla ses nechat unést - ach, jak šťastna bych byla, kdybys odešla - kdo to byl, kdo by si prý vzal takovou jako ty a s kým jsi neodešla?

- S Šemeikkou Uhtuským! vykřikla Marja, vysmívajíc se tchyni, zakymácela se, otočila se a šla.

U branky potkala Juha. Narazili do sebe, padali přes sebe.

- Kampak to takto utíkáš?
- Pryč od tvé matky! křikla Marja, odcházejíc.
- Marjo! zavolal za ní Juha, ale Marja už zmizela za rohem stodoly, v očích chladný, pichlavý, bodavý pohled, který ho propíchoval, jako by ho někdo bodl nožem z hrudi až do míchy.

Těžkými kroky vstoupil Juha do pokoje a usedl na lavici, vyčerpaný z veslování, otíraje si z čela kapky potu.

- Tak přece jste mě neuposlechla, matko, přestože jste to slíbila, řekl zachmuřeně. Sotva jste vstoupila na dvůr, už jste vyhledala hádku. Už na břehu jsem to slyšel, že z tohoto života nevzejde nic víc, stejně jako minule.

Matka se jen posměšně ušklíbala. Jenže pak se Juha rozzuřil, vymrštil se a udeřil svou čepicí do stolu a křičel, jako by zároveň plakal:

- Ale to vám povídám, a tomu věřte - že jestli se v tomto neshodneme - a jestli ještě jednou řeknete proti Marje křivého slova - naložím vás do loďky, a odvezu vás zpátky - a i kdybyste - i kdybyste zapálila celé Huutoniemi, tak podruhé už se nevrátím a nepřevezu vás.

Matka věděla, že to je jen prázdná výhrůžka, již mnohokrát řečená a slyšená.

- Jestli chceš někoho naložit do loďky, tedy nalož ji, a nech ji sjet po peřejích Rajakoski. Pak uděláš to, co mělo být uděláno už dávno. Pošleš čubku k jejímu psovi, aby ji nezkoušel sebrat odtud. Ano, vím to! Stal se tu z toho jen sešlý hostinec. Na to jsem čekala. Je zázrak, že se to nestalo už dřív. Ale přece jen se to přihodilo v nejlepší okamžik, a je i pro tebe nejlepší, že se tu přihodil ten syn Šemeikky.
- Šemeikky?
- Šemeikka, syn Šemeikky, vykřikla stařena. Vrah tvého otce! Malý vymahač tvých dluhů! Opatrujete si tady toho, jehož otec připíchl tvého otce na zed' a při tom strčil do ohně dětskou kolíbkou! To udělal, a jeho rod tu chrání ta tvá čubka, která je stejná jako oni!
- Odkud to víte, že to byl syn Šemeikky?
- Sama to na mě posměšně křičela, když odcházela.
- Kdo to tu pláče a nařiká? zeptal se Juha, náhle se zaposlouchaje.

Uslyšel dupot běhu a stále blíže se ozývající pláč a nářek.

- Nepláče to Marja?

Juha vyběhl ven. Plačící ženou nebyla Marja, ale Kaisa, která s nářkem upadla před schody a tiskla si ruku na srdce, aniž by jí z úst vyšlo jediné slovo.

- Co se ti stalo?
- Utíkejte k peřejím pro pomoc!
- Marja šla k peřejím? vykřikl Juha.
- O-on ten karelský muž- on totiž- on hospodyní- unesl.
- Jak to, unesl? Kde?
- Teď, teď- před chvílkou- já viděla-
- Cos viděla?
- Jak ji vzal na svou loď.

Víc však už dívka nedokázala vypovědět, mávající rukama, a znovu propukla v pláč.

Juha spěchal k peřejím, kde kotvili Karelci, kde po odplutí ostatních včera zůstala Šemeikkova loď. Byla pryč. Spěchal dolů k ostrohu, odkud je vidět dolní tok řeky. Nebylo vidět nic víc než bílá pěna proti černým oblakům a losos proskakující vzduchem. Je to marné! Ale Juha utíkal nicméně ještě dál, a hned, jakmile se dostal na kamenitý břeh, upadl, vstal, a dostal se kolem ústí až na dno zálivu. Tam v zátocce byla ušlapaná tráva, a louže vody, ze které bylo rukou vybráno listí. Tam ležel šátek, Marjin šátek, a ležel tam střevíc, její střevíc.

Juha nechápal nic jiného než to, že potřeboval sehnat pomoc, odjet tam... odjet tak daleko, dokud je nedostihne, třeba na kraj světa, třeba i kdyby musel pod zem, tam, kam se zdálo, že peřeje padají jako do otevřeného chřtánu podsvětí.

Matka, Kaisa a pár paličů dehtu stáli na dvoře, když se Juha vrátil.

- Znáte ten případ, řekl mužům, sípaje, sotvaže mohl vydávat zvuky, z běhu zadýchaný.
- Zloděj, lotr. Tady je její šátek.
- Co je to v něm zabaleno?
- Střevíc - našel jsem ho na břehu. - Mohl se potopit.
- Sama se bránila. To by nám mohlo pomoci.
- To by mělo.

Juha chvíli mlčky seděl.

- Pomůžete mi, chlapi, i když já vám ne? Odplujeme za nimi, snad je ještě dostihneme.
- Teď už je nedostihneme, když se dostali za peřeje. Peřeje Rajakoski jsou deset kilometrů dlouhé, a než vůbec stačíme vyplout, budou už pod nimi, a tam proud teče do tří směrů, a nikdo netuší, kterým se vydali.
- Budeme ho pronásledovat, dokud ho nedostihneme, třebas i do jeho země.
- Takový výlet je úkolem pro větší skupinu.

Juha sám pochopil, že s těmito muži, i kdyby s ním společně odpluli, by nesvedl nic.

Muži si o tom povídali jako o jakékoli jiné věci.

- Byl bych si myslel, že bude těžké dostat tak velkého člověka do lodi násilím.
- Což o to, řekl jiný. Jak ji máš v lodi, a proč bys ji tam nedostal tak, že ji odneseš, a odstrčil loď k peřejím, bylo by už pozdě vyskočit. Hlavně to chce štěstí a výdrž. Už se

to povedlo předtím. Možná v tom taky není sám. Můžou tam čekat další, i když už předtím odjeli.

Služka, stále naříkajíc, vyšla ze světnice směrem ke dvorku.

- Jak se to skutečně seběhlo? zeptal se Juha.
- To já nevím, ach, to já nemůžu...
- To ji vzal ze zátoky?
- Byla tam zničehonic loď... neviděla jsem, že se blížila, ale byla jsem tam.
- Kdes byla?
- Byla jsem tam, oplachovala jsem nádobí, takže jsem viděla, jak se hospodyně blíží... a pak ji hodil do lodi a skočil za ní... a Marja spadla na záda a padla na dno lodi se zástěrou na očích. Nic víc už nevím.
- Tos viděla?
- To jsem viděla.

Juha vstal a šel do stodoly.

- Jsi si jistá, že ji unesl násilím? zeptala se stará.
- Ach, taková hrozná událost! plakala dívka.

Hospodyně uviděla Juhu v kůlně, jak se rychle převléká do nedělního oblečení.

- Jdeš někam?
- Jdu.
- Kam?
- Probudit celou farnost.
- Žádný dveře ti neotevře, ani celá farnost nepomůže.

Juha však už spěchal ke břehu, postrčil loď na vodu a počal veslovat směrem k jihu.